

Saariston rengastien jalankulun ja pyöräliikenteen kehittämisselvitys

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	3
1.1	Työn rajaus.....	4
1.2	Lähtökohdat	5
2	Pyörämatkailun kehittämisen tavoitteet.....	6
3	Nykytila.....	8
3.1	Liikkumisen nykytila.....	9
3.2	Maastokäynnin yhteenveto.....	14
4	Ohjelman toimenpiteet.....	17
4.1	Infrastruktuurin parantaminen.....	19
4.2	Pyörämatkailun palvelut.....	22
4.3	Pyörämatkailun viestintä ja tiedotus.....	24
5	Jatkotyötarpeet ja pyörämatkailun kehittymisen edellytykset.....	25

Liite 1. Tarkastelualan sillat

Liite 2. Maastokäynnin yhteenveto

Liite 3. Toteutettavuustarkastelut

1 Johdanto

Saariston rengastie lukeutuu Suomen tunnetuimpiin pyörämatkailukohteisiin ja on tärkeä kulkureitti saariston kunnille ja elinkeinoelämälle. Jalankulun ja pyöräliikenteen turvallisuus, sujuvuus ja käyttömukavuus Saariston rengastiellä ovat merkittävässä roolissa matkailuelinkeinon kehittämisessä sekä saariston asukkaiden arkiliikkumisvalinnoissa. Tässä kehittämiselvityksessä määritetyillä toimenpiteillä pyritään parantamaan jalankulun ja pyöräliikenteen olosuhteita Saariston rengastiellä. Selvityksessä on tunnistettu konkreettisia ja vaikuttavia keinoja, joilla vahvistetaan sekä Saariston rengastien matkailutuotetta ja asiakaskokemusta että parannetaan reittiä liikkuvien asukkaiden arkiliikkumismahdollisuuksia.

Hanke käynnistyi syyskuussa 2022 ja kehittämiselvitys valmistui maaliskuussa 2023. Saariston rengastien jalankulun ja pyöräliikenteen kehittämiselvitys koostuu työn rajauksesta ja lähtökohdista, nykytilan kuvauksesta, toimenpide-ehdotuksista sekä tunnistetuista jatkotyötarpeista. Raportin liitteenä on yhteenveto maastokäynnin havainnoista sekä toteutettavuustarkastelut ehdotetuille ja tärkeimmiksi priorisoiduille uusille jalankulku- ja pyöräteille. Saariston rengastien infrastruktuurin, pyörämatkailupalveluiden sekä pyörämatkailun informaation nykytilaa selvitettiin maastokäyntien avulla sekä lukuisiin eri tietolähteisiin tutustumalla. Reitti ajettiin polkupyörällä kesällä 2022 sekä autolla lokakuussa 2022, jolloin reitti myös kuvattiin kojelautakameralla.

Työn tilaajana on toiminut Varsinais-Suomen ELY-keskus. Työtä on ohjannut ohjausryhmä jossa ovat olleet edustettuina Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta Piritta Keto ja Noora Huhtaniemi, Varsinais-Suomen liitosta Virpi Mamia, Salla Murmann ja Heikki Saarento, Naantalien kaupungista Mika Hirvi, Tiina Rinne-Kylänpää sekä Tarja Rautiainen (Visit Naantali), Paraisten kaupungista Heidi Saarento-Levin sekä Benjamin Donner (Visit Parainen), Turun kaupungista (Visit Turku Archipelago) Anne Muurinen ja Olga Palmeiro, Kustavin kunnasta Rauno Peltola, Maskun kunnasta Lauri Hyttinen ja Mikko Lehtinen, Mynämäen kunnasta Simo Salonen, Taivassalon kunnasta Vesa Rantala sekä Vehmaan kunnasta Ari Koskinen ja Tuuli Jansson.

Työn konsulttina on toiminut WSP Finland Oy, jossa selvityksen laadinnasta ovat vastanneet Laura Poskiparta ja Leila Soinio. Lisäksi työssä ovat olleet mukana WSP:stä Tapio Hartikainen ja Mira Linna.

Kuvat 1 ja 2. Maisemia Saariston rengastien varrelta.

1.1 Työn rajausta

Saariston rengastie on Lounais-Suomen saaristossa kulkeva noin 220 km pitkä matkailureitti. Reitti kulkee Turun, Kaarinan, Paraisten, Kustavin, Taivassalon, Vehmaan, Mynämäen, Maskun ja Naantalin kuntien alueilla (kuva 3). Saariston rengastiet sisältävät myös lyhyemmän Pienen rengastien matkailureitin, jonka pituus on noin 120 km. Saariston rengastiet lukeutuvat Suomen tunnetuimpiin pyörämatkailukohteisiin. Kesällä 2022 Saariston rengastien kiersi lähes 3 500 pyöräilijää ja Pienen rengastien lähes 5 400 pyöräilijää.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on vuonna 2019 laatinut pyöräilyn ja jalankulun kehittämissuunnitelman Pienelle rengastielle. Suunnitelma sisälsi Saariston rengasteiden pyörämatkailun kehittämisen vision ja kehittämislinjaukset sekä näitä tukevat toimenpiteet, jotka kohdistuivat Pienelle rengastielle.

Tässä hankkeessa määritetään tarvittavat kehittämistoimenpiteet pyörämatkailun edistämiseksi Saariston rengastielle huomioiden paikallisen liikkumisen tarpeet. Hankkeessa käsiteltävä osuus on Pienen rengastien ulkopuolinen osuus ja ulottuu Nauvon keskustasta Korppoon, Houtskarın, Iniön, Kustavin, Taivassalon, Vehmaan ja Mynämäen kautta Naantaliin Rymättyläntien ja Merimaskuntien liittymään. Tarkasteltavaan osuuteen sisältyy lisäksi Teersalo – Hakkenpään lautan kautta kulkeva reitti, joka on pyöräilijöille ensisijaisesti suositeltu reittivaihtoehto. Hankkeessa käsiteltävän maalla kulkevien reittiosuuksien pituus on yhteensä noin 138 kilometriä. Suunnittelualueen rajausta on esitetty tarkemmin kuvassa 3.

Hankkeessa tarkasteltavan osuuden varrella on yhteensä viisi lauttaa tai yhteysalusta sekä kolme pienempää, saarien välillä liikennöivää lossia. Houtskarın ja Iniön välinen yhteysalus liikennöi ainoastaan kesäkaudella. Vuonna 2023 Saariston rengastie on kierrettävissä kokonaisuudessaan 12.5–3.9.2023 välisenä aikana, jolloin Houtskarın ja Iniön välinen yhteysalus liikennöi.

Kuva 3. Suunnittelualueen rajausta.

1.2 Lähtökohdat

Strategiset linjaukset

Saariston rengastiet lukeutuvat Suomen tunnetuimpiin pyörämatkailukohteisiin. Reittien edistämisen tärkeys on tunnustettu sekä seudullisesti Varsinais-Suomen strategisissa linjauksissa että reitin varren kuntien omista strategioissa.

- Varsinais-Suomen maakuntakaavassa Saariston rengastiet on osoitettu matkailun kehittämisvyöhykkeinä, joilla toimenpiteiden tulee olla matkailuelinkeinoa ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti edistäviä. Lisäksi Saariston rengastiet lukeutuvat maakuntakaavassa matkailun, retkeilyn ja virkistykseen kehittämisen kohdealueelle, joilla tulee kehittää vetovoimaisia ja turvallisia pyöräliikenteen ja kävelyn edellytyksiä.
- Vuonna 2020 julkaistuun Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin lukeutuu jalankulun ja pyöräliikenteen olosuhteiden parantaminen kyläkohdissa sekä merkittäväillä matkailureiteillä. Rengasteiden liikenneolosuhteiden kehittäminen erityisesti pyörämatkailun kasvattamiseksi on nostettu esiin yhtenä lähivuosien kärkitoimenpiteistä.
- Naantalien kaupunki on nostanut Saariston Rengasteiden markkinoinnin tärkeäksi toiminnaksi Naantalien kaupunkistrategiassa 2026. Paraisten matkailun strategiassa vuosille 2021–2025 on nostettu toimenpiteeksi Saariston rengastien pyöräilyreitistön kehittyminen ja alueen kokeminen pyöräillen osana saavutettavuuden parantamista.

Saaristomatkailun edistäminen on tunnustettu myös Valtion ja Turun kaupunkiseudun kuntien välisessä maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksessa 2020–2031. Sopimuksessa vuosien 2020–2023 toimenpiteenä on mainittu saaristossa sijaitsevien matkailupalvelujen saavutettavuuden parantaminen.

Reitin suunnittelu- ja toteutustilanne

Suunnittelualueelle viime vuosina laaditut suunnitelmat ja selvitykset painottuvat reitin vesiosuuksien parantamiseen:

- Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lautta- ja lossirantojen nykytilanne ja pienet liikenneturvallisuuden toimenpidetarpeet (2020)
- Kivimon sillan rakentamissuunnittelu käynnissä: suunnittelussa huomioidaan pyöräilijöille turvallinen kaidekorkeus 1,4 metriä. Roslaxin yhteysaluslaituri uusitaan Kivimon sillan rakentamisen yhteydessä. Toteutusaikatauluista ei ole tarkkaa tietoa.
- Teersalon yhteysaluslaiturien uusiminen käynnissä, valmistuminen keväällä 2023.
- Kittuisin ja Norrbyn yhteysaluslaiturien uusiminen vuonna 2023.

Tarkastelualueen ulkopuolella jalankulun ja pyöräliikenteen olosuhteita on parannettu viime vuosina 13 km osuudella Parainen – Lillmälö sisältäen väylän leventämistä, päällystämistä ja opastusta. Lisäksi osuudella Prostvik – Nauvon keskusta on käynnissä jalankulku- ja pyörätien tiesuunnitelman päivitys. Naantalissa Särkänsalmen sillalle rakennettiin vuoden 2022 aikana uusi jalankulku- ja pyörätie välille Virventie – Rajatie. Uuden väylän pituus on noin 1,2 km, ja sen myötä Naantalien ja Merimaskun välille muodostui yhtenäinen jalankulku- ja pyöräilyväyläyhteys.

Tämän hankkeen aikana oli käynnissä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen alueen kylätieselvitys, joka valmistui helmikuussa 2023.

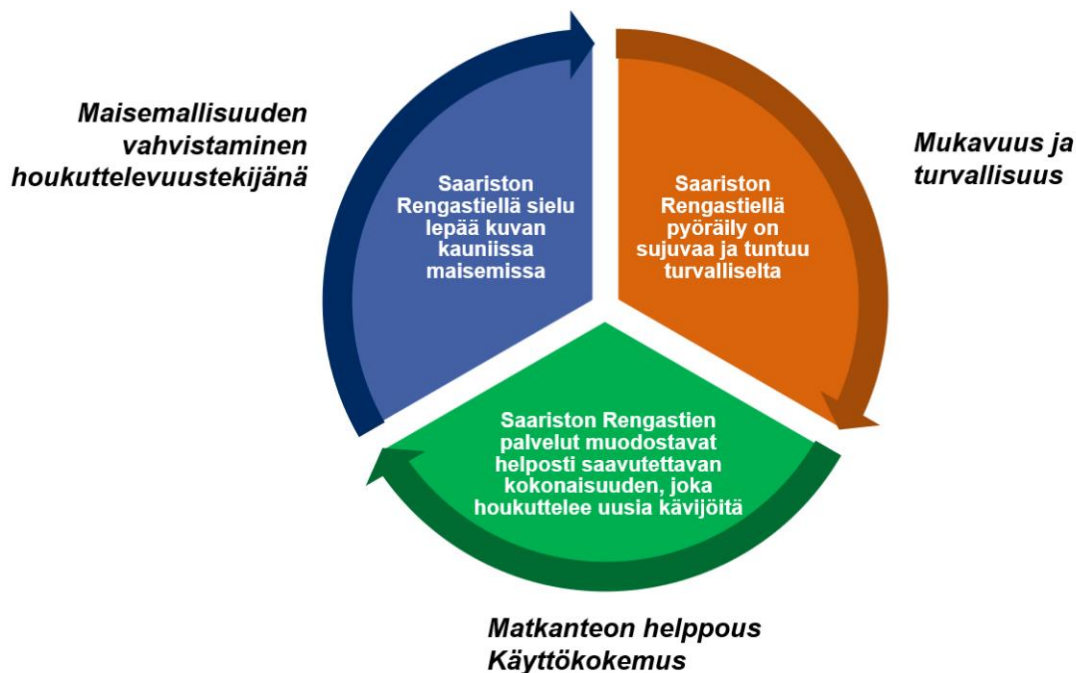
2 Pyörämatkailun kehittämisen tavoitteet

2 Pyörämatkailun kehittämisen tavoitteet

Saariston pienen rengastien pyöräilyn ja jalankulun kehittämissuunnitelmassa (2019) määritettiin Saariston rengasteiden pyörämatkailun kehittämissiio ja sitä tukevat kehittämissinjaukset. Vision mukaan ”*Saariston rengastie on tunnettu, turvallinen ja elämyksellinen reitti, jonka palvelut löytyvät helposti yhdestä paikasta*”. Tulevaisuuden tavoitetilanteessa Saariston rengastien pyörämatkailun vetovoima muodostuu kolmesta keskeisestä elementistä, joita ovat maisemallisuus, mukavuus ja turvallisuus sekä pyörämatkailupalveluiden ja informaation saavutettavuus (kuva 4). Visiota on lisäksi tarkennettu kehittämissinjauksilla.

Tavoitetilaa tarkentavat kehittämissinjaukset:

- Autoliikenteen vilkkaudesta johtuen pyöräliikenteen rakenteellinen erottelu on tarpeen valtaosalla reitistä.
- Reitti on kokonaisuudessaan päällystetty. Kesähoitotoimet ja kunnossapito on hoidettu ajallaan ja laadukkaasti.
- Pakotettuja puolenvaihtoja ei ole tai ne on minimoitu. Tien ylityksiin on toteutettu turvalliset ja ennakoitavat kohdat.
- Reitti on pysty- ja vaakageometrialtaan miellyttävä.
- Reitti on selkeästi ja yhdenmukaisesti opastettu. Reitiltä ei voi vahingossa ajaa harhaan.
- Matkaaville on tarjolla ajantasaiset ja helposti saatavilla olevat tiedot lautta-aikatauluista, palveluista ja nähtävyyksistä.
- Lautta- ja yhteysalusrannat ovat viihtyisiä, ja odottaminen niissä on miellyttävää.
- Pyöräilyn tukipalveluita (vessat, vesihuolto, pyörän pikahuolto, puhelimen lataus) on saatavilla jokaiselta jaksolta löytyviltä tauko- ja levähdysalueilta.

3 Nykytila

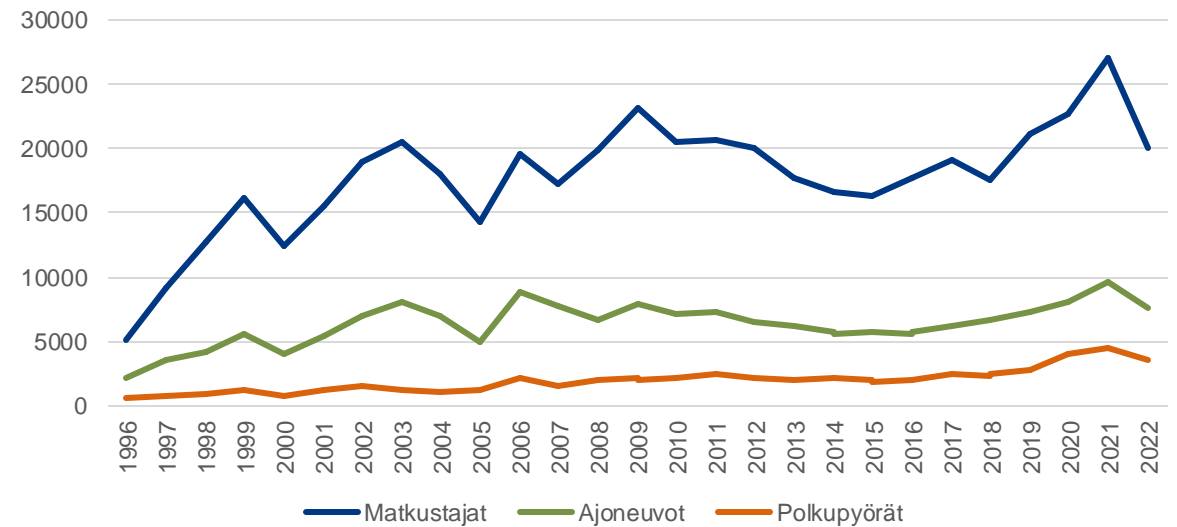
3.1 Liikkumisen nykytila

Matkustajamäärien kehitys

Saariston rengasteiden matkustajamäärien seuranta perustuu maksullisten yhteysliikennealusten vuosittaisiin lipunmyyntimääriin. Saariston rengastiellä matkustajamäärät perustuvat Houtskarın ja Inıön välillä kesäkaudella liikennöivän MS Antonian lipunmyyntimääriin.

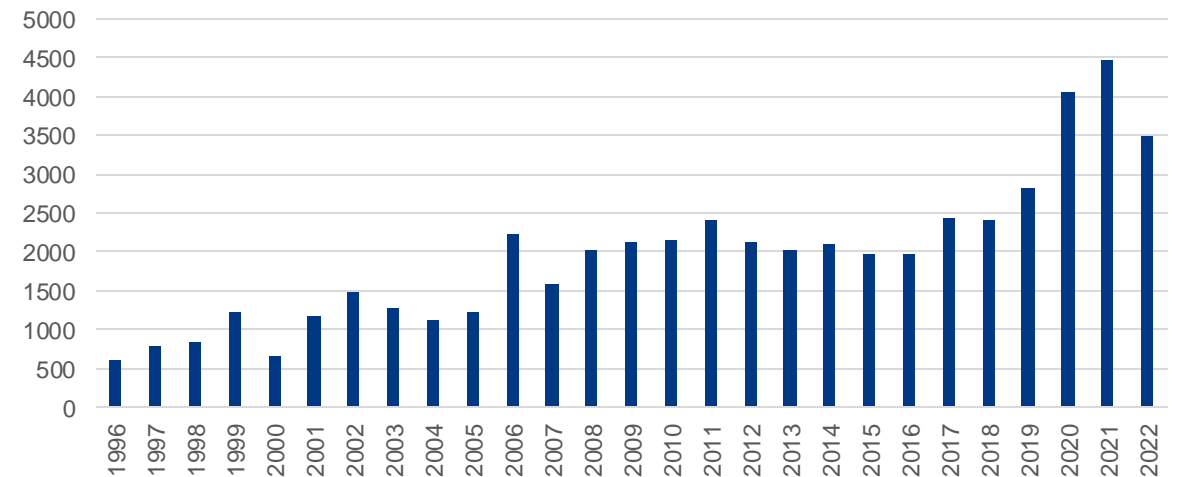
Saariston rengastiellä matkustajamäärissä on ollut vuosittaista vaihtelua, mutta trendi on ollut nouseva (kuva 5). Erityisesti pyörämatkailijoiden määrä reitillä on kasvanut lähes vuosittain. Reitın tähänastiset huippuvuodet sekä pyöräilijöiden että muiden matkailijöiden määrissä mitattuna olivat koronapandemian aikaan 2020–2021, jolloin kotimaanmatkailu lisääntyi matkustusrajoitusten takia (kuva 6). Vuonna 2021 Saariston rengastien kiersi pyörällä lähes 4 500 matkailijaa. Vuonna 2022 pyöräilijämäärät laskivat hieman kahdesta edellisvuodesta, mutta nousua oli kuitenkin yhä koronapandemiaa edeltävään aikaan verrattuna. Heinäkuu on matkustajamäärissä vilkkein kuukausi. Myös polkupyörällä liikkuvia matkailijoita on reitillä heinäkuussa selvästi eniten.

Saariston rengastien liikennemäärät 1996-2022

Kuva 5. Saariston rengastien kiertäneiden matkustajien, ajoneuvojen ja polkupyöröiden määrät 1996–2022.

Saariston rengastien polkupyöräilijät 1996-2022

Kuva 6. Saariston rengastien kiertäneiden polkupyöräilijöiden määrät vuosina 1996–2022.

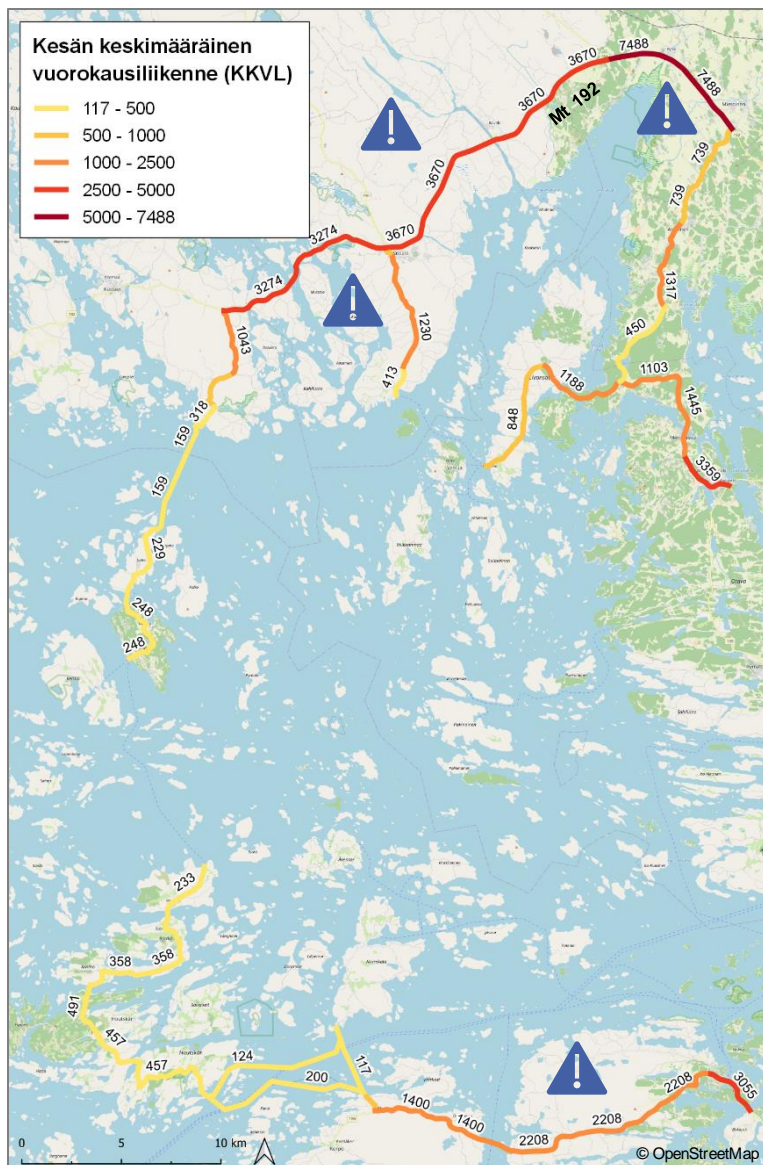

Reitin liikenteellinen vilkkaus

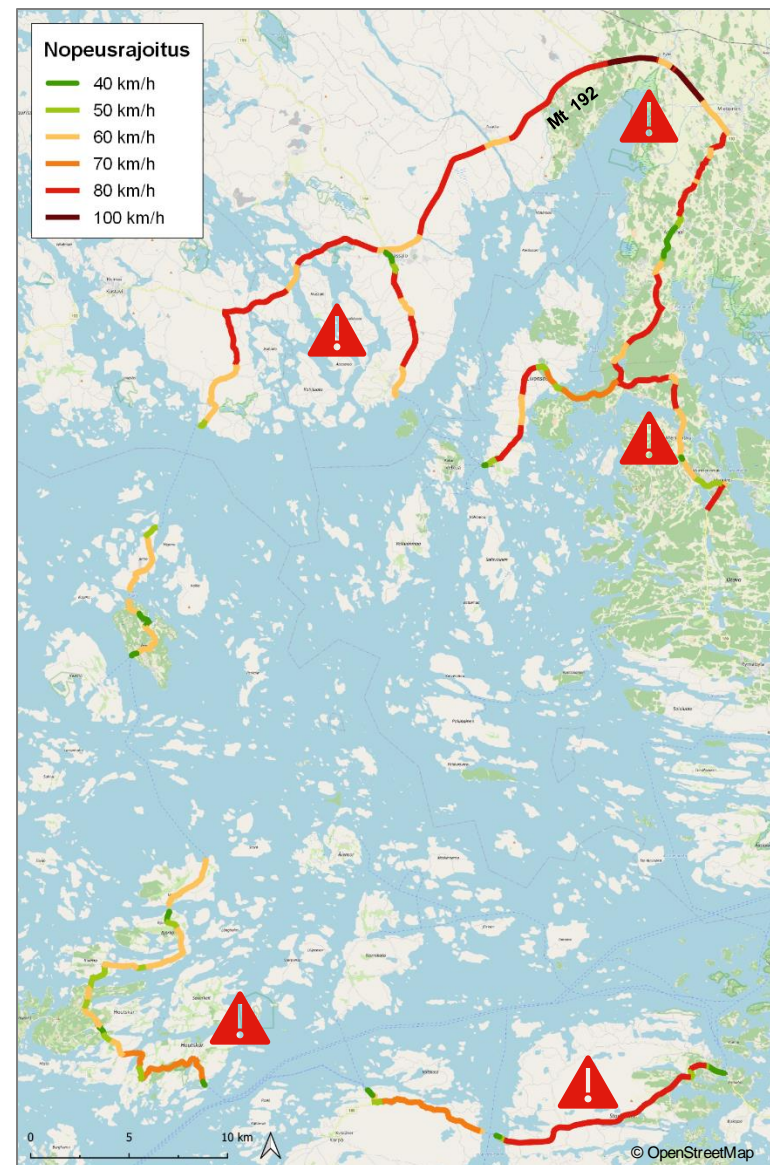
Saariston rengastien liikenteelliset olosuhteet vaihtelevat hyvin paljon osuiksittain (kuva 7). Vilkkain kohta kesän liikenteessä on maantiellä 192, jossa kesän keskimääräinen vuorokausiliikenne on korkeimmillaan n. 7 500 ajoneuvoa vuorokaudessa. Valtaosalla reitistä ei ole erillistä jalankulku- ja pyörätietä, ja monilla reittiosuuksilla, joilla pyöräillään kapealla pientareella tai ajoradalla ovat liikennemäärät kesäisin selvästi yli 1 500 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Suurin sallittu ajonopeus on monilla osuuksilla 80 km/h tai jopa 100 km/h, mikä aiheuttaa liikenneympäristöön runsaasti melua ja lisää turvattomuuden tunnetta reitillä pyöräiltäessä (kuva 8). Reitillä on tieosuuksia, joilla nopeusrajoitus on tieympäristön luonteeseen nähden korkea. Esimerkiksi Houtskarissa on 70 km/h nopeusrajoitus hyvin mutkaisella ja kapealla tieosuudella.

Pyörämatkailijoille suositellaan ensisijaisesti Hakkenpää-Teersalo -lautan kautta kulkevaa Velkuan reittiä, joka ohittaa Kustavintien vilkkaimmat osuudet. Myös tällä reitillä on pyöräiltävä noin 10 kilometrin osuus Kustavintien varressa, jossa liikennemäärät ja ajonopeudet ovat korkeat.

Kuva 7. Kesän keskimääräinen vuorokausiliikenne (lähde: Tierekisteri). Laskentavuosi vaihtelee tieosuiksittain (2016–2020).

Kuva 8. Nopeusrajoitukset saariston rengastiellä (lähde: Digiroad).

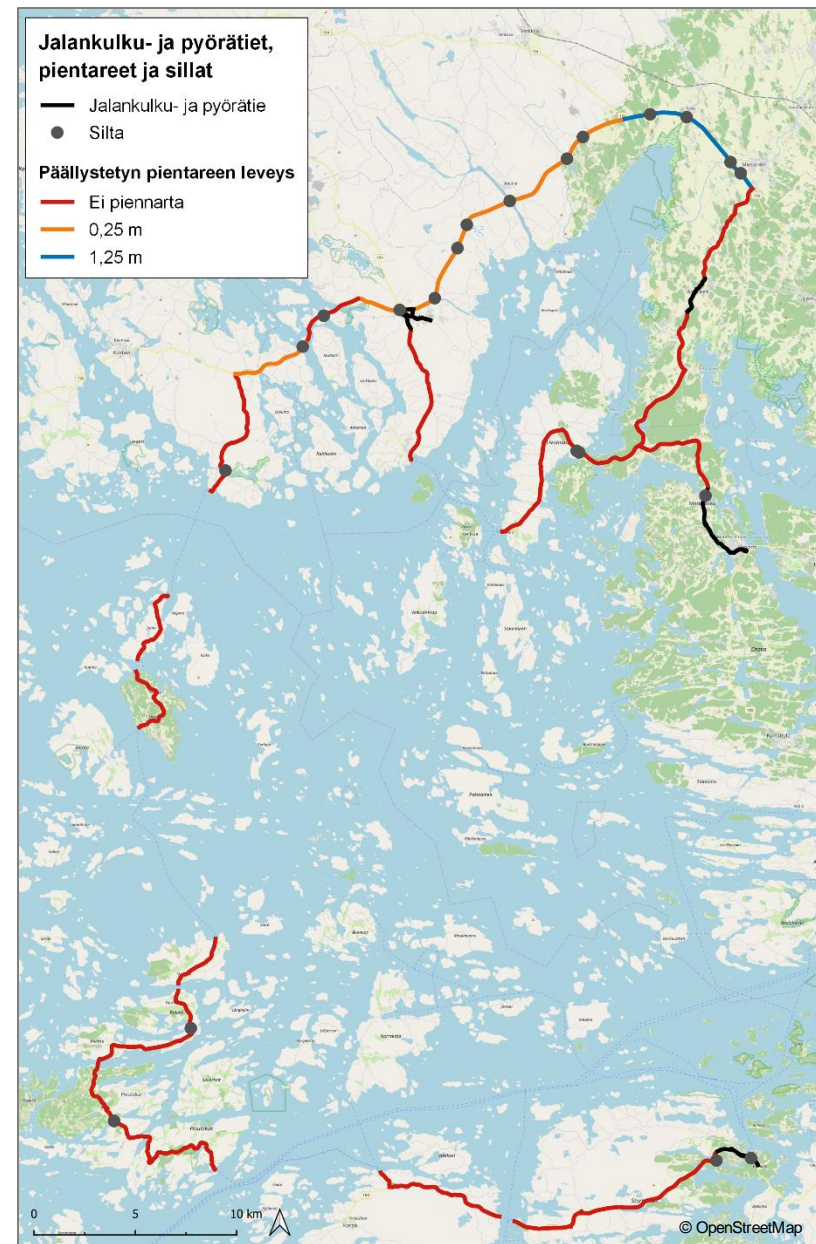
Liikennemuotojen erottelu

Hankkeessa tarkasteltavalla Saariston rengastien osuudella erillisiä jalankulku- ja pyöräteitä on vain taajamakeskusten yhteydessä Nauvossa, Taivassalossa, Askaisissa ja Merimaskussa (kuva 9). Reitin varrella erillistä jalankulku- ja pyörätietä on noin 10 kilometriä, mikä vastaa noin 7 % reitistä. Tämän lisäksi suurimmalla osalla reittiä ajoradalla ei ole lainkaan piennarta. Niilläkin reitin osuuksilla, joilla on piennar, on se liian kapea turvalliseen pyöräilyyn.

Hankkeessa tarkasteltavan osuuden varrella on lautta- ja lossiyhteyksien lisäksi yhteensä 21 siltaa. Siltojen pituudet vaihtelevat muutamasta metristä lähes puoleen kilometriin. Pisimmät sillat ovat Kaitaisten silta (n. 480 m) Taivassalossa, Kirkonsalmensilta (n. 270 m) Merimaskussa ja Vehmassalmen silta (n. 120 m) Taivassalon ja Vehmaan rajalla. Useimmilla silloilla ei ole riittävän leveää piennarta. Myös siltojen matalat kaiteet (1,2 m tai alle) tekevät siltojen ylittämisestä pyörällä turvattoman tuntuista etenkin, jos ajoneuvoliikenne on vilkasta.

Autoliikenteen vilkkauden, puuttuvien pyöräteiden ja huomattavan kapeiden pientareiden takia erityisen haastavaa jalan tai pyörällä liikkuminen on seuraavilla osuuksilla, jotka on esitetty katkoviivalla viereisellä kartalla (kuva 9):

- 1) Mt 192 (Kustavintie, Turuntie), välillä Iniöntie – Mynämäentie (80/100 km/h, KKVL 3274–7488 ajon/vrk)
- 2) Mt 180 (Saaristotie), välillä Nauvon keskusta – Galtby, Korppoo (70/80 km/h, KKVL 1400–2208 ajon/vrk)
- 3) Mt 1930 (Askaistentie), välillä Askainen–Merimaskuntie (60/80 km/h, KKVL 1317)
- 4) Mt 1930, Mt 1931 (Merimaskuntie, Rauduistentie) (60-80 km/h, KKVL 1103–1445)
- 5) Hakkenpääntie (60/80 km/h, KKVL 1230 ajon/vrk)

Kuva 9. Suurimmalla osalla reittiä piennarta ei ole ollenkaan tai se on liian kapea turvalliseen pyöräilyyn.

Reitin opastus

Kuva 10. Pyöräilyn suunnistustaulu.

Kuva 11. Saariiston rengastien opaste.

Kuva 12. Opastaulu lauttarannassa.

Kuva 13. Opastaulu lauttarannassa.

Kuva 14. Digitaalinen opastaulu.

Saariiston rengastie on säännöllisesti ja katkeamattomasti opastettu pyöräliikenteen näkökulmasta tällä hetkellä vain Pienen rengastien reitin osalta. Opastuksessa on käytetty uuden tieliikennelain mukaisia sinipohjaisia pyöräilyn suunnistustauluja (liikennemerkki F21.1 ja F21.2) (kuva 10). Pyöräilyn suunnistustaulu osoittaa pyöräilijälle edessä olevan risteyksen erkanemissuunnat, reitin jatkuvuuden sekä antaa tiedon viitoituskohteista ja etäisyyksistä. Lisäksi koko reitin varrella on harvakseltaan ruskeapohjaisia Saariiston rengastien opasteita, joissa on myös reittitunnus kuvattuna (kuva 11) sekä sinipohjaisia pyöräilyn etäisyystauluja (liikennemerkki F22), joissa ei ole rengastien reittitunnusta.

Reitin varrella lautta-, lossi ja yhteysalusrannoissa on rengasteistä erilaisia opastauluja, joissa reittilinjat on kuvattuna kartalla (kuvat 12 ja 13). Osa opastaulujen kartoista ja teksteistä on jo kuluneita ja haalistuneita. Opastauluissa ei ole rengasteistä tarkempaa sanallista reittikuvausta. Lisäksi osassa lautta-, lossi ja yhteysalusrannoista on digitaalisia opastauluja, joista saa tarkempaa tietoa mm. lauttaliikenteen aikatauluista (kuva 14).

Pyörämatkailijan kokemus reitillä ajettaessa

Turvallisuuden tunne

- Monissa kohdin reitin varrella pyöräilijä ei pysty nauttimaan reitistä ja kokemaan oloansa turvalliseksi, johtuen vilkkaasta ajoneuvoliikenteestä ja vähäisestä käytettävissä olevasta tilasta pyöräilyyn.
- Yhteysalus-, lautta- ja lossiliikenne luo autoliikenteestä reitin varrella pulssimaista, mikä näkyy pyöräilijälle aika-ajoin useiden kymmenien ajoneuvojen yhtäaikaisina ohituksina.
- Osa autoilijoista jättää varsin pienen turvavälin ajoneuvonsa ja ohitettavan pyöräilijän väliin, mikä heikentää pyöräilijän turvallisuutta liikenteessä.
- Turvallisuuspuutteiden takia reitti ei sovellu lasten kanssa kuljettavaksi.

Reitin fyysinen vaativuus

- Reitti soveltuu pääosin eri tasoille pyöräilijöille. Reitiltä löytyy kuitenkin muutamia jyrkkiä nousuja ja laskuja, joissa pyöräilijän kuntotasolta vaaditaan selkeästi enemmän.

Reitin kiinnostavuus

- Reitti kulkee pääosin sisämaassa ja saarien keskiosissa. Kohteita, joissa pääsisi meren äärelle tai näkemään kaunista merimaisemaa on vain harvoin.
- Kaikki palvelut ja mahdolliset vierailukohteet eivät sijoitu reitin varrelle. Alueella on monia palveluita, joita ei löydä ilman tiedon etsimistä etukäteen. Reitin varteen tarvitaan opastusta ohjaamaan pyörämatkailijat pois reitiltä kiinnostavien kohteiden ja kauniiden merenrantamaisemien äärelle.

Reitin kunnossapito ja siisteys

- Reitillä ja erityisesti lautta- ja lossirannoissa rakenteet ja opastaulut ovat kuluneita ja monenkirjavia. Lisäksi reitillä on siellä täällä alueen yritysten omia mainoskylttejä. Nämä antavat vaikutelman reitin heikosta ylläpidosta.

Kuva 15. Reitillä ei ole suurimmalta osin ollenkaan piennarta ja ajonopeudet ovat korkeat.

Kuva 16. Saaristossa on kiinnostavia vierailukohteita, mutta niihin voi pyöräilijän olla vaikea löytää (kuvassa Hvitsin jatulintarha Nauvossa).

3.2 Maastokäynnin yhteenveto

Havainnot kävelyn ja pyöräliikenteen infran puutteista

Puuttuvat jalankulku- ja pyörätiet ja kapeat pientareet

- Erillisiä jalankulku- ja pyöräteitä on vain taajamakeskusten yhteydessä (Nauvo, Taivassalo, Askainen, Merimasku). Muilla osuuksilla on hyvin kapea piennar tai ei lainkaan piennarta.
- Useat sillat ovat pyöräilijälle turvattoman tuntuista puuttuvien pientareiden ja matalien kaiteiden takia.

Ajonopeudet ja näkemäesteet

- Reitillä on osuuksia, joilla nopeusrajoitukset ovat tien mutkaisuuteen nähden hyvin korkeita.
- Mutkaisilla tieosuuksilla on paljon näkemäpuutteita. Kasvillisuus aiheuttaa näkemäesteitä erityisesti Houtskarissa maastokäynnin suorittamisen aikaan.

Päällysteen kunto, liikennemerkkit ja tiemerkinnyt

- Reitin päällyste on ajoittain huonossa kunnossa (sekä ajorata että erilliset jalankulku- ja pyörätiet)
- Liikennemerkkit ja tiemerkinnyt ovat paikoin huonossa kunnossa. Puutteet korostuvat reitin hiljaisimmilla osuuksilla.

Opastus

- Saariston rengastiellä ei ole uuden tieliikennelain mukaisia pyöräilyn suunnistustauluja, mikä vaikeuttaa pyöräilijän liikkumista erityisesti kohteissa, joissa palvelut sijaitsevat sivussa reitiltä.

Kuva 17. Reitillä on paljon mutkaisia kohtia, joissa on huono näkemä, eikä piennarta (kuvassa Nauvon saaristotie).

Kuva 18. Nauvon keskustassa jalankulku- ja pyörätien päällyste on huonossa kunnossa ja suojiemerkinnyt kokonaan kuluneet pois.

Merkitävimmät pyörämatkailun palvelutarjonnassa havaitut puutteet

Lauttojen liikennöinti

- Harvat liikennöintivälit Korppoo-Houtskari, Houtskari-Iniö, Iniö-Kustavi ja Teersalo-Hakkenpää –väleillä hankaloittavat pyörämatkailua: reitin kiertäminen pyörällä vaatii suunnittelua ja aikataulutusta, sekä vähentää mahdollisuutta spontaaneihin pysähdyksiin ja vierailuihin reitin varrella oleviin kohteisiin.
- Pyörämatkailun kehittämistä rajoittaa Iniö-Houtskari (M/S Antonia) ja Teersalo-Hakkenpää –välisten yhteysalusten lyhyt liikennöintikausi.
- Lautoille ja yhteysaluksille ei voi varata lippuja ennakoon.
- Reitin lauttojen aikataulut ovat toistaiseksi olleet hankalasti löydettävissä, eikä aikataulutietoa ole ollut koottuna selkeästi yhteen paikkaan. Yhteysalusliikenteen reiteistä ollaan laatimassa karttapalvelua, josta on linkit reittien aikatauluihin. Karttapalvelu valmistuu kevään 2023 aikana.

Lauttarantojen viihtyisyys ja toiminnallisuus

- Kaikista lauttarannoista puuttuu erilliset jalankulku- ja pyörätiet eikä jalankululle ja pyöräilylle ole osoitettu reittejä. Osasta lauttarantoja puuttuu myös pyöräilijöille osoitettu odotusalue. Odotusalue löytyy Pärnäisten, Retaisten, Galtbyn, Kittuisten, Kannvikin ja Heponiemen satamista. Pärnäisissä lauttarannan alueelle on rakennettu lyhyt jalankulku- ja pyörätie, jota pitkin pyöräilijät pääsevät odotusalueelle.
- Yleisesti lauttarannoissa on vain vähän ohjeistusta jalan ja pyörällä liikkujille erityisesti lauttarantaan saavuttaessa ja lautasta poistuttaessa.
- Kaikista lauttarannoista puuttuu paikka, jossa pyörällä liikkujat voivat istua ja levätä sekä syödä eväitä odottaessaan lauttaa. Myös WC-tilat löytyvät vain osasta lauttarannoista.
- Usean lautta- ja lossirannan läheisyydessä autoliikenteen nopeusrajoitukset ovat jalankulun ja pyöräilyn turvallisuuden näkökulmasta hyvin korkeita.

Reitillä olevat palvelut

- Palvelut keskittyvät lauttarantoihin, taajamakeskuksiin ja vierasvenesatamiin. Reitillä on pitkiä osuuksia, joilla palveluita on vähän tai ei lainkaan. Näillä reitin osilla ei myöskään ole erillisiä levähdyspaikkoja, jossa pyörällä liikkuja voisi pitää taukoa ja syödä esimerkiksi eväitä.
- Kesäkuukausina reitin varrella on liian vähän majoituskapasiteettia sekä edullisia majoituspaikkoja kuten telttailuun tarkoitettu paikkoja.
- Valtakunnallisen pyörämatkailukeskuksen Tervetuloa pyöräilijä -tunnus on toistaiseksi käytössä vain muutamilla reitin varren palveluntarjoajilla (yhteensä noin 7:llä palveluntarjoajalla). Tunnuksen saaneet yritykset löytyvät Bikeland.fi -sivuston kartalta. Tietoa muista reitin varren palveluista kuten WC-palveluista, vesipisteistä ja sähköpyörän latausmahdollisuuksista ei löydy kootusti.
- Sähköpyörän latauksen tarve korostuu pyörämatkailussa. Reitien varrella on tiedossa kaksi sijaintia, joissa on selkeästi toteutettu sähköpyörärien latauspaikka (Teersalon lauttaranta ja Nauvon keskusta).

Pyöräily-ystävällisen palvelun toiminta perustuu kuuteen kriteeriin:

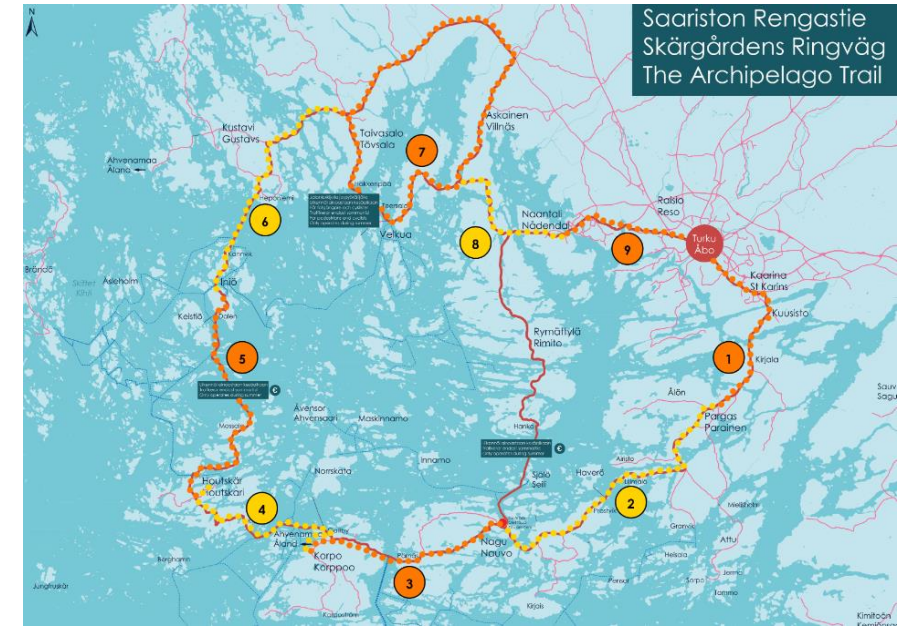
- 1) Tervetuloa pyöräilijä -asenne
- 2) Turvallinen pyöräpysäköinti
- 3) Pyörän pesu, pumppaus ja perustyökalut huoltoon
- 4) Tietoa alueesta
- 5) Tietoa pyörävuokraamoista ja -huolloista
- 6) Mahdollisuus sähköpyörän akun lataukseen

Reitistä ja sen varren palveluista saatava tieto pyörämatkailijan näkökulmasta

- Saariston rengastiet on kuvattuna useilla eri tahojen tuottamilla verkkosivuilla. Näitä ovat kuntien omat matkailusivustot (Visit Naantali, Visit Parainen, Visit Turku), matkanjärjestäjien sivustot sekä erilaiset karttopohjaiset reittipalvelusivustot.
- Eri tietolähteiden runsauden vuoksi reitille lähtevän on vaikea hahmottaa kokonaiskuvaa reitistä: miltä sivustoilta saa parhaan tiedon reiteistä, mikä on mahdollisesti reitin virallinen sivusto, ja millä sivustolla tieto on ajantasaista. Rengasteistä on valittavissa eri sivustoilta useampia omatoimisia teemoitettuja reittituotteita tai valmiita reittituotepaketteja eri reitti- ja päiväetappivariaatioin.
- Visit Parainen -sivustolla on reittikuvaus Saariston rengasteistä jaettuna yhdeksään eri etappiin (kuva 19). Jokaisesta etapista on sanallinen reittikuvaus sekä palvelut ja vierailukohteet kustakin erillisellä kartalla. Tietoa on paljon ja useassa paikassa; tiedon omaksuminen saattaa olla haastavaa ja osa tiedosta on hankalasti löydettävissä. Reitien lauttojen aikataulut ovat hankalasti löydettävissä, eikä aikataulutietoa ole reitin osalta koottuna yhteen paikkaan. Keväästä 2023 alkaen Saaristonrengastie.fi, VisitParainen.fi, VisitPargas.fi ja VisitArchipelago.com -sivustoilla näkyy koko Saariston rengastien kattava digitaalinen kartta, johon on koostettuna reitin varrella sijaitsevat matkailupalvelut. Karttaa ylläpitää Paraisten kaupunki (Visit Parainen).
- Paraisten kaupungin laatima Saaristokartta (kuva 20) on kaksipuolinen ja taittuva paperinen karttaesite, jossa myös Saariston rengastiet on esitetty. Kartalla on esitetty reitin ja sen varren lauttayhteyksien lisäksi reitin varren muut toiminnot ja palvelut sekä nähtävyydet ja käyntikohteet kolmella kielellä (suomi, ruotsi ja englanti). Karttaesitteitä saa kattavasti reitin varren eri infopisteistä kuten kaupoista, kioskeista, matkailutoimistoista, majoituspalveluista sekä lautoilta ja yhteysaluksilta.
- Tervetuloa pyöräilijä -tunnuksen hakeneista reitin varren palveluista (7 kpl) löytyy tiedot pyörämatkailukeskuksen Bikeland.fi -sivuston kartalta. Muista palveluista, kuten WC-tilat, vesipisteet ja sähköpyörien latauspaikat, on hankala löytää ennakkotietoa kootusti.

Kuva 19. Visit Parainen -sivuston Saariston rengastien reittikuvaus ja etappit.

Kuva 20. Paraisten kaupungin laatima paperinen Saaristokartta.

4 Ohjelman toimenpiteet

4 Ohjelman toimenpiteet

Saariston rengastien jalankulun ja pyöräliikenteen kehittämisselvitys sisältää yhteensä 30 toimenpidettä, joista noin puolet koskevat infrastruktuurin parantamista ja puolet pyörämatkailun palveluiden, viestinnän ja tiedotuksen kehittämistä. Toimenpiteet on esitetty seuraavilla sivuilla jaettuna kolmeen teemaan:

- 1) Infrastruktuurin parantaminen
- 2) Pyörämatkailun palvelut
- 3) Pyörämatkailun viestintä ja tiedotus

Toimenpiteen käynnistäminen on päävastuutahon vastuulla (esitetty lihavoituna). Toimenpiteiden vastuutahoiksi on nimetty toteuttamisen kannalta keskeisimmät tahot.

Toimenpiteet muodostettiin nykytilan analyysiin ja maastokäynnin havaintoihin pohjautuen. Lisäksi toimenpiteitä ideoitiin vuorovaikutteisessa työpajassa, joka järjestettiin Turussa 12.1.2023. Työpaja oli suunnattu Saariston rengastien kuntien infrastruktuurin kehittämisestä vastaaville viranhaltijoille, Visit-organisaatioiden edustajille sekä Varsinais-Suomen liiton ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen asiantuntijoille.

Saariston rengastien pyörämatkailun sekä paikallisen liikkumisen edellytysten parantamiseksi tässä kehittämisselvityksessä on ehdotettu noin 62 km uusien jalankulku- ja pyöräteiden rakentamista, joista tärkeimpään kiireellisyysluokkaan I on nostettu noin 25 km. Lisäksi on ehdotettu kaikkien nykyisten kävely- ja pyöräteiden uudelleenpäälylystämistä (yhteensä n. 7,4 km). Erillisten jalankulku- ja pyöräteiden rakentamisen lisäksi on esitetty saariston pyörämatkailijoiden turvallisuuden parantamista kevyemmällä toimenpiteillä.

Infrastruktuurin toimenpiteille esitetyissä kustannusarvioissa uuden yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän toteuttamisessa on käytetty arviota 400 000 € / km ja uudelleen päälylystämässä arviota 40 000 € / km.

Infrastruktuurin parantamista koskevissa toimenpiteissä on ensisijaisesti ehdotettu uusien jalankulku- ja pyöräteiden rakentamista pientareiden leventämisen sijaan. Ajouradan pientareiden leventäminen vastaa kustannuksiltaan noin 2/3 erillisen jalankulku- ja pyörätien rakentamisen kustannuksista. Vaikka kustannukset ovat jonkin verran alhaisemmat, pientareiden leventäminen ei kuitenkaan paranna jalankulun ja pyöräliikenteen turvallisuutta yhtä paljon kun erillinen jalankulku- ja pyörätie. Päälylystetyn tiealueen leventäminen saattaa jopa kasvattaa autoliikenteen ajonopeuksia, johtuen liikenneturvallisuuden heikentymiseen.

Pyörämatkailun edistämiseksi Saariston rengastiellä on ensisijaisen tärkeää kehittää infrastruktuurin lisäksi myös pyörämatkailun palvelutarjontaa, viestintää ja tiedonhallintaa. Nykytilanteessa pyörämatkailun edistäminen Saariston rengastiellä ei ole selkeästi organisoitua, eikä pyörämatkailijan kokemukseen ja palvelupolkuun reitillä ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Tässä kehittämisselvityksessä esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen edellyttääkin, että alueen Visit-organisaatiot sopivat yhteisesti toimintatavoista ja vastuista pyörämatkailun edistämiseksi. Reitin pullonkauloina toimivien lauttayhteyksien kehittämiseksi sekä majoituskapasiteetin kasvattamiseksi tarvitaan myös kuntien, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja lauttaliikenneoperaattorin panostusta.

4.1 Infrastruktuurin parantaminen (1/2)

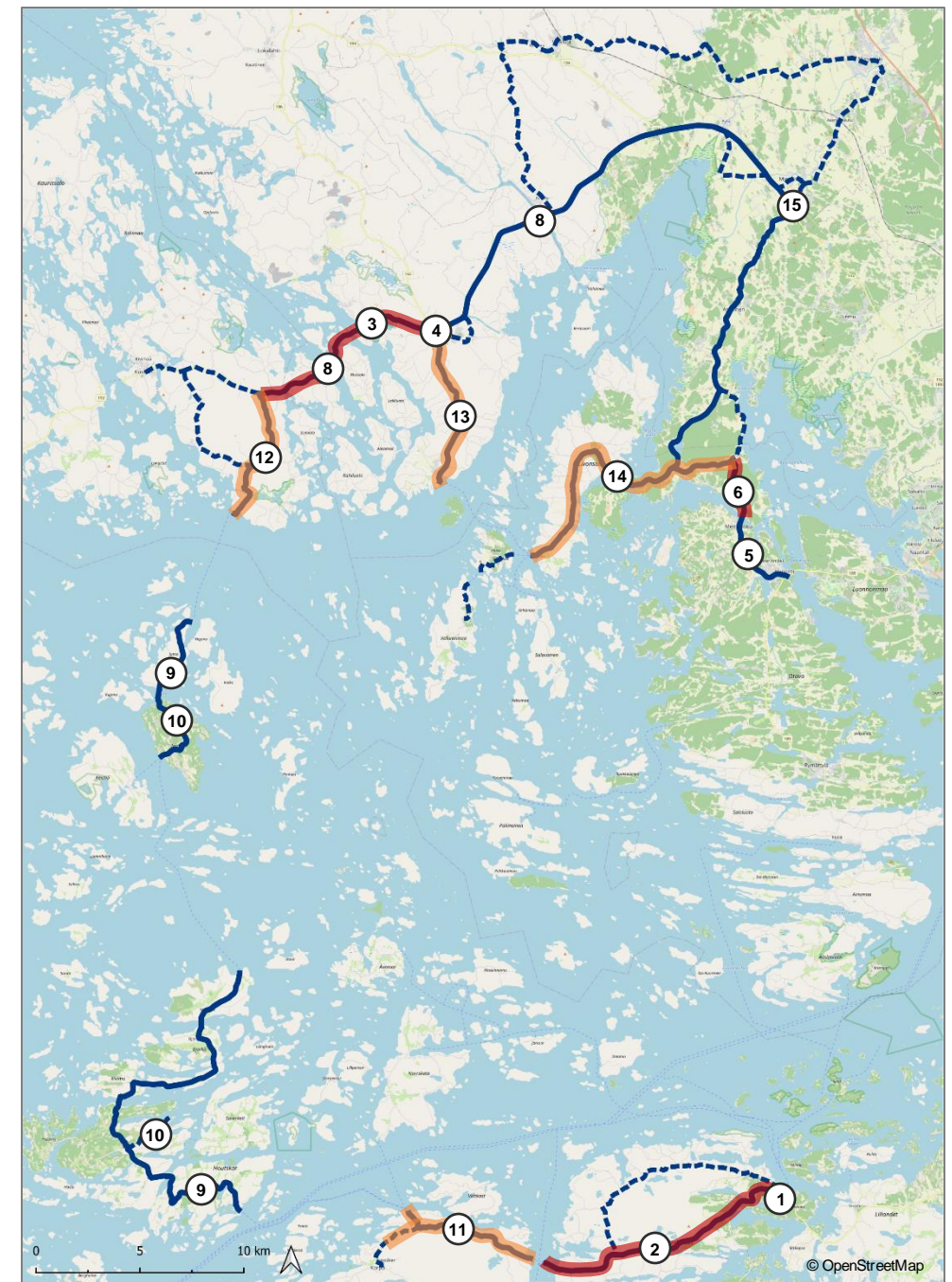
Nro	Toimenpide	Toimenpiteen sisältö	Sijainti	Kiireel- luokka	Edistämisvastuu	Kust. (€)
1	Jalankulku- ja pyörätien uudelleenpäällystämisen	Jalankulku- ja pyörätien uudelleenpäällystys ja samalla mahdollisuuksien mukaan leventäminen Nauvon keskustassa (n. 2,3 km).	Mt 180 Nauvon Saaristotie (Nauvon keskusta)	I	ELY Paraisten kaupunki	92 000 €
2	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Uuden jalankulku- ja pyörätien suunnittelu ja toteuttaminen (12,4 km) Osuudella olevat sillat: Mövikin silta (13,5 m)	Mt 180 Nauvon Saaristotie (Nauvon keskusta – Pärnaisten lauttaranta)	I	ELY Paraisten kaupunki	4,9 M €
3	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Uuden jalankulku- ja pyörätien suunnittelu ja toteuttaminen (9,7 km) Osuudella olevat sillat: Kaitaisten silta (477 m), Heikinkarinrauman silta (15 m), Pappilan alikulkukäytävä (4,5 m)	Mt 192 Kustavintie (Iniöntie – Hakkenpääntie)	I	ELY Kustavin kunta Taivassalon kunta	3,9 M €
4	Jalankulku- ja pyörätien uudelleenpäällystämisen	Jalankulku- ja pyörätien uudelleenpäällystys ja samalla mahdollisuuksien mukaan leventäminen Taivassalossa (n. 650 m).	Mt 192 Kustavintie (Taivassalo)	I	ELY Taivassalon kunta	26 000 €
5	Jalankulku- ja pyörätien uudelleenpäällystämisen	Jalankulku- ja pyörätien uudelleenpäällystys ja samalla mahdollisuuksien mukaan leventäminen Merimaskussa (n. 4,4 km)	Mt 1930 Merimaskuntie (Rajatie – Hagantie)	I	ELY Naantalın kaupunki	175 000 €
6	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Uuden jalankulku- ja pyörätien suunnittelu ja toteuttaminen (2,7 km)	Mt 1930 Merimaskuntie (Hagantie – Rauduistentie)	I	ELY Naantalın kaupunki	1,1 M €
7	Nopeusrajoitusten päivittäminen ja yhtenäistäminen	Tarkastellaan koko reitillä nopeusrajoitusten yhtenäistämistä ja alentamista hyvin mutkaisilla tieosuuksilla kuten Houtskarissa. Huomioidaan samalla yhteysalus- ja lauttarantojen nopeusrajoitusten alentaminen (toimenpide 20) Myös mahdolliset kylätieratkaisut voivat vaikuttaa nopeusrajoituksiin.	Saariston rengastie	I	ELY	-
8	Siltojen kaiteiden korottaminen pyöräilijöiden turvallisuuden parantamiseksi	Saariston rengastien siltojen kaiteiden korottaminen 1,4 metriin pyöräilijöiden turvallisuuden parantamiseksi. Kaiteiden korottaminen tehdään vaiheittain: 1. Korotetaan reitin kahden pisimmän sillan kaiteet (Kaitaisten silta, pituus 477 m & Vehmassalmen silta, pituus 121 m) 2. Kartoitetaan kaikkien muiden siltojen kaiteiden nykyinen korkeus. Kartoituksen perusteella korotetaan ensimmäiseksi alle 1,0 metriä korkeat kaiteet. Näiden jälkeen korotetaan 1,2 m korkeat kaiteet.	Saariston rengastie	I	ELY	Kaitainen 400 000 € Vehmassalmi 100 000 € Muut sillat 400–500 € /metri

4.1 Infrastruktuurin parantaminen (2/2)

Nro	Toimenpide	Toimenpiteen sisältö	Sijainti	Kiireel- luokka	Edistämismvastuu	Kust. (€)
9	Pyöräilijöistä sekä mutkista ja huonoista näkemistä varoittaminen liikennemerkein	Lisätään mutkista ja huonoista näkemistä varoittamista liikennemerkein kapeilla ja mutkaisilla tieosuuksilla erityisesti Houtskarissa ja Iniössä. Laaditaan uusi pienempi huomioikyltti varoittamaan autoilijoita pyöräilijöistä ja muista tienkäyttäjistä ajoradalla. Lisätään huomioikylttejä säännöllisesti reitin varrelle esimerkiksi lauttarantojen poistumissuuntaan.	Mt 1800 (Houtskari & Iniö)	I	ELY	10 000– 20 000 €
10	Kyläteiden toteuttaminen Houtskariin ja Iniöön	Toteutetaan kylätieratkaisu rauhallisille, taajamamaisille tieosuuksille Houtskarissa (n. 2,1 km) ja Iniössä (n. 750 m). Kylätieratkaisu toteutetaan ajoratamaalauksin ja liikennemerkein. Kylätien toteuttaminen edellyttää mahdollisesti myös tien uudelleenpäälllystystä.	Mt 1800 (Träsk – Houtskarin kirkonkylä) Mt 1800 (Iniön kirkonkylä, 40 km/h nopeusalue)	I	ELY Paraisten kaupunki	20 000– 300 000 €
11	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Uuden jalankulku- ja pyörätien suunnittelu ja toteuttaminen Retaisten lauttarannasta Korppoon Galtbyn (6,8 km) ja kirkonkylään (2,0 km).	Mt 180 Saaristotie, Korppoontie (Retaisten lauttaranta – Verkanvägen) Mt 1800 Saaristotie (Korppoontie – Galtbyn lauttaranta)	II	ELY Paraisten kaupunki	3,5 M €
12	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Uuden jalankulku- ja pyörätien suunnittelu ja toteuttaminen (7,0 km) Osuudella olevat sillat: Laupusten silta (2,5 m)	Mt 1922 Iniöntie (Heponiemen lauttaranta – Kustavintie)	II	ELY Kustavin kunta	2,8 M €
13	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Uuden jalankulku- ja pyörätien suunnittelu ja toteuttaminen (7,0 km)	Mt 1961 Hakkenpääntie (nykyinen jkpp – Hakkenpään lauttaranta)	II	ELY Taivassalon kunta	2,8 M €
14	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Uuden jalankulku- ja pyörätien suunnittelu ja toteuttaminen (14,2 km) Osuudella olevat sillat: Vangenrauman silta (71 m), Hepoluodon virtausaukko (4 m)	Mt 1931 Rauduistentie, Velkuantie (Merimaskuntie – Teersalon lauttaranta)	II	ELY Naantalin kaupunki	5,7 M €
15	Turvallinen tienyhteyspaikka	Parannetaan liittymän turvallisuutta jalankulun ja pyöräliikenteen kannalta rakentamalla saarekkeellinen ylityspaikka Kustavintien yli. Ylitys palvelee myös liittytäpysäköintiä.	Mynämäentie / Kustavintie	II	ELY	20 000 € Mikäli tietä tarvitsee leventää, kustannus 80 000 €

Infrastruktuurin parantaminen: toimenpiteet kartalla

Nro	Toimenpide	Sijainti	Kiireel.-luokka
1	Jalankulku- ja pyörätien uudelleenpäällystäminen	Mt 180 Nauvon Saaristotie (Nauvon keskusta)	I
2	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Mt 180 Nauvon Saaristotie (Nauvon keskusta – Pärnaisten lauttaranta)	I
3	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Mt 192 Kustavintie (Iniöntie – Hakkenpääntie)	I
4	Jalankulku- ja pyörätien uudelleenpäällystäminen	Mt 192 Kustavintie (Taivassalo)	I
5	Jalankulku- ja pyörätien uudelleenpäällystäminen	Mt 1930 Merimaskuntie (Rajatie – Hagantie)	I
6	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Mt 1930 Merimaskuntie (Hagantie – Rauduistentie)	I
7	Nopeusrajoitusten päivittäminen ja yhtenäistäminen	Saariston rengastie	I
8	Siltojen kaiteiden korottaminen pyöräilijöiden turvallisuuden parantamiseksi	Saariston rengastie	I
9	Pyöräilijöistä sekä mutkista ja huonoista näkemistä varoittaminen liikennemerkein	Mt 1800 (Houts kari & Iniö)	I
10	Kyläteiden toteuttaminen Houts kariin ja Iniön	Mt 1800 (Träsk – Houts karin kirkonkylä) Mt 1800 (Iniön kirkonkylä, 40 km/h nopeusalue)	I
11	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Mt 180 Saaristotie, Korppoontie (Retaisten lauttaranta – Verkanvägen) Mt 1800 Saaristotie (Korppoontie – Galtbyn lauttaranta)	II
12	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Mt 1922 Iniöntie (Heponiemen lauttaranta – Kustavintie)	II
13	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Mt 1961 Hakkenpääntie (nykyinen jkpp – Hakkenpään lauttaranta)	II
14	Uusi jalankulku- ja pyörätie	Mt 1931 Rauduistentie, Velkuantie (Merimaskuntie – Teersalon lauttaranta)	II
15	Turvallinen tienylityspaikka	Mynämäentie / Kustavintie	II

Kuva 21. Infrastruktuurin parantamista koskevien toimenpiteiden sijainnit.

4.2 Pyörämatkailun palvelut (1/2)

Nro	Toimenpide	Toimenpiteen sisältö	Kiireel- luokka	Edistämis- vastuu
16	Opastus- ja viitoitussuunnitelman laadinta ja toteuttaminen	Opastus- ja viitoitussuunnitelman laadinta ja toteuttaminen Saariston rengastielle ja tunnistetuille vaihtoehtoisille reiteille. Opastuksessa käytetään uuden tieliikennelain mukaisia sinipohjaisia pyöräilyn suunnistustauluja (liikennemerkki F21.1 ja F 21.2), joita on käytetty myös Saariston pienellä rengastiellä. Tarkennetaan samalla muut reitiltä opastettavat kohteet, joista tärkeimpänä nähtävyydet, uimarannat ja luontopolut. Lisäksi toteutetaan opastus pyörämatkailijoiden palveluihin, kuten sähköpyörien latauspaikalle Nauvon keskustassa kummastakin tulosuunnasta.	I	ELY Kunnat
17	Tauko- ja levähdyspaikkojen kartoittaminen ja toteuttaminen	Kartoitetaan ja suunnitellaan mahdolliset sijainnit uusille tauko- ja levähdyspaikoille Saariston rengastien varrella opastus- ja viitoitussuunnitelman laadinnan yhteydessä. Levähdyspaikoille on tunnistettu olevan tarve ainakin väleillä Träsk-Mossala, Heponiemi-Taivassalo ja Teersalo-Merimasku. Sijaintien tarkemmassa suunnittelussa huomioidaan maisemat sekä etäisyys lauttarannoista ja keskuksista. Levähdyspaikalle sijoitetaan ainakin penkki-pöytä-yhdistelmä ja runkolukittava pyöräteline, johon pyörät saa nojaamaan. Levähdyspaikoille ei toteuteta roskiksia, vaan lisätään kyltti, jossa kehoitetaan ottamaan omat roskat mukaan, ja kerrotaan, mistä lähimmät roska-astiat löytyvät.	I	ELY ja kunnat
18	Reitin varrella olevien roskisten, WC-tilojen ja vesipisteiden kartoittaminen	Kartoitetaan reitin varrella olevat yleiset roskikset ja kierrätyspisteet, WC-tilat sekä vesipisteet. Kerätään tieto yhteen paikkaan saaristonrengastie.fi-verkkosivustolle ja esitetään se myös digitaalisella palvelukartalla. Roskisten osalta täydennetään verkostoa tarvittaessa uusilla roskiksilla. Periaatteena on, että keskitetään roskien keräys esimerkiksi joidenkin lauttarantojen yhteyteen.	I	ELY ja kunnat
19	Pyöräpysäköinnin kehittäminen yleisillä alueilla	Toteutetaan uusia pyöräpysäköintipaikkoja Saariston rengastien varrella oleviin kyläkeskuksiin, vierasvenesatamiin ja muille pyörämatkailun kannalta keskeisille yleisille alueille (esim. uimarannat). Riittävä määrä pyöräpysäköintipaikkoja toteutetaan runkolukittavina siten, että myös pyörälaukuilla lastatun pyörän saa telineisiin nojaamaan. Kukin kunta määrittää pyöräpysäköintipaikoille tarkemman sijainnin. Pyöräpysäköintipaikat toteutetaan Turun kaupunkiseudun pyöräpysäköinnin ohjeistus ja brändi huomioiden.	I	Kunnat
20	Pyöräliikenteen turvallisuuden ja viihtyisyyden kehittäminen lauttarannoissa	Päivitetään olemassa olevat kehittämissuunnitelmat ELY:n yhteysalus-, lautta- ja lossirannoille pyöräliikenteen olosuhteiden osalta. Otetaan suunnitelmissa paremmin huomioon: <ul style="list-style-type: none"> • pyöräilijöiden saapuminen lauttarantaan, vähintään opastaminen tiemerkinnoin ja liikennemerkkein • autoliikenteen nopeusrajoitus 30 km/h sekä lautasta tulo- että poistumissuuntaan. • pyöräilijöiden odotusalueet rantaan saapuessa ja lautasta poistuessa sekä ohjeistus lautalle menoon ja poistumiseen (esim. pyöräilijät odottavat, että autoilijat poistuvat ensin) • pyörien pysäköintipaikka Lauttarantojen pyörämatkailupalveluiden perustasona on: <ul style="list-style-type: none"> • jokaisesta lauttarannasta löytyy pyöräilijöille selkeästi opastettu reitti odotusalueelle • selkeästi merkattu odotusalue lautalle siirtymiseen • penkki tai penkki-pöytäryhmä sekä paikka/pyörätelineet, johon pyörälaukuilla lastatut polkupyörät saa nojaamaan. Lisäksi selvitetään käymälöiden toteuttamista ja ylläpitoa yhteistyötahon kanssa (esim. Pidä Saaristo Siistinä ry)	I	ELY

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

4.2 Pyörämatkailun palvelut (2/2)

Nro	Toimenpide	Toimenpiteen sisältö	Kiireel.-luokka	Edistämis-vastuu
21	Yhteysalus- ja lauttaliikenteen vuorojen lisääminen ja liikennöintikauden pidentäminen	<p>Lauttaliikenteen kehittäminen reitin pullonkauloina toimiville yhteysväleille Houts-kari -Iniö (MS Antonia) ja Teersalo-Hakkenpää -pyörälautta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Päivittäisten vuorojen lisääminen kesäkaudella 2. Teersalo-Hakkenpää –lautan liikennöintivuorojen päivittäminen pyörämatkailun näkökulmasta toimivammaksi 3. Liikennöintiajan pidentäminen toukokuun alusta syyskuun loppuun asti <p>Lisäksi selvitetään erilaisia rahoituskanavia ja yhteistyömalleja lauttaliikenteen kehittämiseen matkailun näkökulmasta.</p>	I	ELY ja VÄYLÄ Paraisten kaupunki Naantalin kaupunki
22	Pyörähuoltopisteet	<p>Toteutetaan pyörähuoltopisteitä reitin varrella oleviin kyläkeskuksiin ja lauttarantoihin. Ensisijaisesti toteutettavia kohteita ovat Teersalon lauttaranta, Iniön keskusta sekä Hakkenpään lauttaranta tai Taivassalon keskusta. Toteutetaan kohteet Turun seudun pyöräilyn brändin visuaalisen ilmeen mukaisesti.</p>	I	ELY ja kunnat
23	Vierasvenesatamien avaaminen pyörämatkailijoille	<p>Neuvotellaan vierasvenesatamien yrittäjien kanssa mahdollisuudesta tarjota satamien fasiliteetteja (suihkut, WC:t, keittiö, vesipiste) myös pyörämatkailijoiden käyttöön ilman venepaikkaa pienempää maksua vastaan.</p>	I	Visit-organis.

4.3 Pyörämatkailun viestintä ja tiedotus

Nro	Toimenpide	Toimenpiteen sisältö	Kiireel.-luokka	Edistämismvastuu
24	Saariston rengastien markkinoinnin ja viestinnän organisoiminen ja kehittäminen	Saariston rengastien markkinoinnin ja viestinnän kehittäminen suunnitelmallisesti ja organisoidusti reitin varren kaupunkien ja kuntien matkailutoimijoiden kesken. Saariston rengastien matkailumarkkinoinnin koordinaatiovastuu on Paraisten kaupungilla, mutta organisaatioiden välistä yhteistyötä ja tiedottamista on tarpeen kehittää.	Jatkuvaa työtä	Visit Parainen Visit Naantali Vehmaan, Kustavin ja Taivassalon matkailu Visit Turku Archipelago
25	Saaristonrengastie.fi – verkkosivuston kehittäminen	<ol style="list-style-type: none"> Saaristonrengastie.fi –verkkosivuston kehittäminen ja vastuiden sopiminen ajantasaisen tiedon keräämiseen ja ylläpitoon kaikkien reitin varren kuntien alueelta. Aikataulutettujen esimerkkireittien suunnittelu ja määrittely. Matkan suunnittelun helpottamiseksi tuotetaan Saaristonrengastie.fi –verkkosivustolle muutama esimerkki reitin kiertämismahdollisuuksista pyörällä käytettävissä olevan ajan ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. 	Jatkuvaa työtä	Visit Parainen Visit Naantali Vehmaan, Kustavin ja Taivassalon matkailu Visit Turku Archipelago
26	Matkailukarttojen päivittäminen säännöllisesti	Yhdenmukaistetaan Saariston rengastien digitaaliset ja paperiset matkailukartta-aineistot (digitaalinen kartta Saaristonrengastie.fi, VisitParainen.fi, VisitPargas.fi ja VisitArchipelago.com -sivustoilla sekä paperinen Saaristokartta) opastus suunnitelmassa opastettavien kohteiden kanssa. Päivitetään kartoille vuosittain Saariston rengastien tauko- ja levähdyspaikat, nähtävyydet, näköala ja maisemapaidat, ravintolat ja majapaikat. Huolehditaan datan oikeellisuudesta, ajantasaisuudesta ja avoimuudesta.	Jatkuvaa työtä	Visit Parainen Visit Naantali Vehmaan, Kustavin ja Taivassalon matkailu Visit Turku Archipelago
27	Huonokuntoisten opastaulujen ja liikennemerkkien uusiminen	<p>Parannetaan reitin sekä yhteysalus-, lautta- ja lossirantojen siisteyttä ja yleisilmettä uusimalla huonokuntoisia liikennemerkkejä, opastauluja ja muita rakenteita.</p> <ol style="list-style-type: none"> Kartoitetaan, mitä opastauluja ja -kartoja reitin varrelta löytyy, ja päivitetään ne yhdenmukaisiksi ja ajantasaisiksi. Poistetaan lauttarannoista ja reitin varrelta vanhentuneet kyltit ja opasteet. Käydään läpi reitin varrella olevat liikennemerkit, ja uusitaan vähintään kaikki kuluneet ja huonokuntoiset merkit. 	Jatkuvaa työtä	ELY ja kunnat
28	Palveluntarjoajien tietotaidon parantaminen	Viestitään paikallisille palveluntarjoajille pyörämatkailun erityistarpeista ja Tervetuloa pyöräilijä –tunnuksen käytöstä. Järjestetään infotilaisuus ja neuvotaan toimijoita tunnuksen edellyttämien kriteerien mukaisten palveluiden toteuttamisessa. Organisointi yhteistyössä Pyörämatkailukeskuksen kanssa.	Jatkuvaa työtä	Visit Parainen Visit Naantali Vehmaan, Kustavin ja Taivassalon matkailu Visit Turku Archipelago
29	Lauttaliikenteen lipunmyynnin kehittäminen	Lauttaliikennöinnin kilpailutuksessa veloitetaan lauttaoperaattoria toteuttamaan online-lipunmyyntijärjestelmä maksullisille lauttayhteyksille. Käynnistetään keskustelut kilpailutuksen sisällöstä, jotta pyörämatkailun tarpeet huomioidaan jatkossa nykyistä paremmin (kts. toimenpide 21).	2023 -	ELY ja lauttaliikenneoperaattori
30	Yhteysalusten, lauttojen ja lossien reittikartat ja aikataulut lauttarantoihin	Tuodaan jokaiseen yhteysalus-, lautta- ja lossirantaan selkeät lauttaliikenteen reittikartat ja paperiset aikataulut. Aikatauluissa esitetään kyseisestä rannasta lähtevien alusten aikataulut, joiden lisäksi on QR-koodi verkkosivustolle, josta näkee kaikkien saariston lauttojen aikataulut. Päivitetään aikataulut ajantasaisiksi liikennöintikauden vaihtuessa.	Jatkuvaa työtä	ELY ja lauttaliikenneoperaattori

5 Jatkoötarpeet ja pyörämatkailun kehittymisen edellytykset

5 Jatkotyötarpeet ja pyörämatkailun kehittymisen edellytykset

Infrastruktuurin parantaminen

Saariston rengastien pyörämatkailun sekä paikallisen liikumisen edellytysten parantamiseksi tässä kehittämisselvityksessä on ehdotettu noin 62 km uusien jalankulku- ja pyöräteiden rakentamista, joista tärkeimpään kiireellisyysluokkaan I on nostettu noin 25 km. Lisäksi on ehdotettu kaikkien nykyisten kävely- ja pyöräteiden uudelleenpäällystämistä (yhteensä n. 7,4 km). Saariston pienen rengastien kehittämissuunnitelmassa (2019) on esitetty uusien yhteyksien rakentamista Nauvon keskustan ja Prostvikin välille (n. 14 km), josta ollaan toteuttamassa ensimmäistä osuutta (n. 2 km) vuoden 2024 aikana. Lisäksi uusien yhteyksien rakentamista on esitetty Naantaliin Särkäsalmensillalle (n. 1,3 km) sekä Merimaskun ja Rymättylän välille Rymättylätien varren puuttuville osuuksille (yhteensä n. 7 km). Särkäsalmensillan yhteys on valmistunut vuonna 2022 ja Rymättylantielle on käynnistynyt tiesuunnitelman laadinta.

Tässä kehittämisselvityksessä esitetyt uudet jkp-väylät sijoittuvat alueille, joissa kävely ja pyöräliikenteen potentiaalinen käyttäjämäärä paikallisen liikumisen osalta on vähäinen. Näin osuudet eivät nouse valtion tieverkolle toteutettavien uusien jkp-väylien hankelistoilla tärkeimpien hankkeiden joukkoon. Pyörämatkailu kasvattaa potentiaalista käyttäjämäärää, mutta pyöräilymäärien kasvattaminen edellyttää myös muiden pyörämatkailun osa-alueiden, kuten lauttayhteyksien ja palveluiden kehittämistä. Pyörämatkailun parempi huomioon ottaminen hankkeiden priorisoinnissa on tunnustettu tärkeäksi saariston pyörämatkailun kehittämisessä.

Infrastruktuurin parantamistoimenpiteiden toteutumisen edesauttamiseksi tulisi miettiä myös muita rahoituskeinoja. Saariston rengastien kehittäminen on lisäksi tärkeä pitää jatkossakin mukana valtion ja Turun kaupunkiseudun kuntien välisessä MAL-sopimuksessa.

Toimenpideohjelmassa esitetyille kiireellisyysluokan I uusille jalankulku- ja pyöräteille laadittiin toteutettavuustarkastelut (Liite 3). Tarkastelujen tarkoituksena oli varmistaa väylien toteuttavuus uusimpien Väyläviraston ohjeistusten mukaisesti sekä vertailla uuden jkp-tien rakentamisen ja pientareen rakentamisen välisiä eroja. Tarkastelun perusteella jkp-tie on toteutettavissa kaikille tarkastelluille osuuksille ja jkp-tie pystytään toteuttamaan samalla puolelle tietä olemassa olevien jkp-teiden kanssa. Osuuksilla ei ole tarvetta pakotetuille puolenvaihdolle, mutta osalle reiteistä muodostuu katkoksia johtuen reitillä olevista useista silloista, joille jkp-tie toteutetaan yleensä vasta sillan perusparannuksen yhteydessä. Kaikilla osuuksilla on paljon kallioleikkauksia, mikä on jkp-teiden toteutuksessa merkittävä kuluerä. Kalliota tulee louhia myös pientareita leventäessä ja näin ollen pientareiden leventäminen ei ole merkittävästi kustannustehokkaampaa verrattuna jkp-tien rakentamiseen.

Saariston rengastien osalta on erillisessä työssä tarkasteltu kylätieratkaisun soveltuvuutta, mikä mahdollistaisi kävelyn ja pyöräliikenteen olosuhteiden parantamisen kevyemmällä toimenpiteillä. Liikennemäärien osalta kylätieratkaisu soveltuisi useille hiljaisemman liikenteen osuuksille, mutta toteutuksen estävät yli 50 km/h nopeusrajoitukset ja teiden mutkaisuus, joiden takia näkemävaatimukset eivät todennäköisesti monessa kohta täyty. Lisäksi monelta osuudelta puuttuu valaistus, mikä estää kylätieratkaisun käytön ympärivuotisesti. Kylätieratkaisua on ehdotettu Saariston rengastielle Iniön kyläkeskuksen kohdalle sekä reitiltä Houtskarın keskustaan johtavalle osuudelle.

Saariston pyörämatkailun turvallisuutta voidaan parantaa lyhyemmällä tähtäimellä päivittämällä ja yhtenäistämällä reitin nopeusrajoituksia sekä selkeyttämällä pyörällä liikkujien paikkaa lauttarannoissa. Samaan aikaan on luontevaa lisätä pyöräilijöistä sekä mutkista ja huonoista näkemistä varoittamista liikennemerkein.

Lauttaliikenteen ja majoituskapasiteetin kehittäminen

Saariston rengastien lauttaliikenteessä on tällä hetkellä pullonkauloja, jotka estävät matkailun kehittymisen reitillä. Lyhyen liikennöintikauden ja liian harvojen vuorovälien lisäksi joidenkin lauttojen ja yhteysalusten aikataulut eivät ole toimivia pyörämatkailun näkökulmasta.

Toimenpideohjelmassa määritettyjen lauttaliikenteen kehittämistä koskevien toimenpiteiden lisäksi tulisi tutkia mahdollisuuksia uusiin, ketterämpiin lauttayhteyskokeiluihin (esim. vesibussit) ja mahdollisiin rahoituskanaviin (esim. EU-rahoitus) Saariston rengastien lauttaliikenteen kehittämiseksi. Toimivia esimerkkejä saariston lauttaliikenteen järjestämisestä on suositeltavaa kartoittaa esimerkiksi Ruotsista Tukholman saaristosta.

Vilkkaimpina matkailukuukausina majoituspalveluiden kapasiteetti Saariston rengastiellä ei ole riittävä. Lisäksi leirintäalueita on reitin varrella vähän, mikä hankaloittaa erityisesti retkipyöräilytyyppistä pyörämatkailua ja sen kehittymistä. Kunnat voivat edesauttaa yksityisten majoituspalveluiden syntymistä alueelle maankäytön suunnittelulla ja rakennuslupien myöntämisellä. Lisäksi kunnat voivat kasvattaa majoituskapasiteettia kaavoittamalla reitin varrelle uusia leirintäalueita.

Kehittämishankkeiden koordinointi sekä tiedon ja tietojärjestelmien ylläpito

Paraisten kaupunki (Visit Parainen) on pääkoordinaatiovastuussa reitin markkinoinnista sekä matkailukarttojen, virallisten verkkosivustojen ja sosiaalisen median kanavien ylläpidosta. Lisäksi Paraisten kaupunki on Saariston rengastie – tavaramerkin omistaja. Saariston rengastiet kulkevat kuitenkin useamman kunnan ja kaupungin alueella, minkä vuoksi eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja

tiedonkulkua tulee kehittää. Useiden tässä työssä määritettyjen pyörämatkailun edistämiseen liittyvien toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää toiminnan koordinoitua ja vastuiden jakamista alueen kuntien Visit-organisaatioiden kesken. Suosituksena on, että reitin varren kuntien Visit-organisaatiot muodostavat säännöllisesti tapaavan Saariston rengastien matkailun kehittämisen koordinoitiryhmän, jonka koollekutsujana Visit Parainen (Paraisten kaupunki) toimii.

Ensisijaisen tärkeää on, että ryhmässä sovitaan tiedon ja tietojärjestelmien (esim. Saaristonrengastie.fi-verkkosivusto, reittikartat ja esitteet) ylläpidosta sekä määritellään toimintatavat, joilla tietoa eri lähteistä kerätään, julkaistaan ja ylläpidetään.

Toimenpiteiden seuranta

Saariston rengastie kulkee usean kunnan ja Visit-organisaation alueella, ja vastuutahoja toimenpiteiden toteuttamiseksi on useita. Siksi ohjelman toimenpiteiden toteutumista on suositeltavaa seurata säännöllisesti. Kehittämisselvityksen laadinnan aikana sovittiin, että infratoimenpiteiden seurannasta vastaa Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman seurantaryhmä. Toimenpiteiden toteutumisen seurantasykli on kerran vuodessa, ja neljän vuoden välein (kerran MAL-kaudella) tehdään laajempi seurantakatsaus.

Viestinnällisten toimenpiteiden seurannasta on sovittava Visit-organisaatioiden kesken. Suosituksena on, että samalla kun Visit-organisaatiot kokoontuvat keskustelemaan Saariston rengastien pyörämatkailun kehittämistä ja ohjelman toimenpiteiden toteuttamisesta, sovittaisiin samalla myös toimenpiteiden toteutumisen seurannasta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

